

## Meerdaagse operareis 2025



Deze editie van de meerdaagse operareis ging uiteindelijk naar Frankfurt am Main, al eerder in 2018 het reisdoel. Dit jaar konden de OCN-liefhebbers in het nieuwe operagebouw op drie opeenvolgende avonden en middag drie totaal verschillende opera's uit ook weer steeds andere tijdperken beluisteren en bekijken. Dit laatste was voor de programmacommissie doorslaggevend geweest voor de keuze voor Frankfurt. Daarbij was de programmering ook nog chronologisch: eerst Giulio Cesare in Egitto - Händel (1724), daarna Così fan Tutte – Mozart (1790) en ten slotte gedurende de matinee op zondag Manon Lescaut – Puccini (1893) : een operareis door anderhalve eeuw, van de bekendste barokopera via een lang zelden opgevoerd Mozart-da Ponte muziekstuk naar de eerste succesvolle Puccini, die het begin van zijn carrière betekende.

Gezien de diversiteit van het aanbod is het niet verbazingwekkend dat de waardering voor de verschillende opera's nog al eens uiteenliep. Bij de nabespreking in het hotel kwam dit duidelijk naar voren en dat is alleen maar toe te juichen. Zo lang de voors en tegens op basis van goede argumenten worden gegeven kan ieder daar mee leven. Discussie is een van de doelstellingen van de Operaclub.

### **Manon Lescaut**

Laten we de opera's eens in tegengestelde tijdsvolgorde de revue laten passeren en beginnen met Puccini's versie van het boek van Abbé Prévost uit 1753. Het verhaal speelt derhalve in de tijd van Lodewijk XV en was een aanklacht tegen de dubbele moraal van de Parijzenaars – natuurlijk alleen de adellijke en anders rijke bewoners van de hoofdstad. De koning ging voor in het openlijk hebben van buitenechtelijke minnaressen - de bekendste was Madame de Pompadour. Maar als een vrouw van 'lage' geboorte via een liaison probeerde een beter leven te leiden werd dat als een misdaad afgeschilderd.

De encensering van Alex Ollé verplaatst de handeling naar het heden en laat Manon en haar neef Lescaut als migranten op zoek gaan naar een beter leven. Dat is een realistische visie en gezien de Europabrede aandacht voor migratie zeker een aanpak die in deze tijd past. Alleen wordt het lastig als Manon en Des Grieux in de 1<sup>e</sup> akte twee maal spreken over het klooster waar Manon naar toe op weg is. Dat Manon na haar vlucht met Des Grieux aan het eind van die 1<sup>e</sup> akte in de 2<sup>e</sup> gelijk in de sexclub van Geronte verschijnt valt buiten de verantwoordelijkheid van de regisseur. Puccini heeft er voor gekozen om de tijd die Manon en Des Grieux in armoede maar in liefde met elkaar

doorbrachten over te slaan. Het laat alleen de eerste grote solo aria van Manon (In quelle trine ... In zachte kant ...) wel een beetje in de lucht hangen. Bij een 18<sup>e</sup> eeuwse decor en aankleding wordt de tekst wel duidelijk.

Bij de grote ijzeren kooi waarin Manon en vele andere gevangenen genomen vrouwen wachten op wat gaat volgen kan je vraagtekens plaatsen. Als Alex Ollé duidelijk wil maken dat er in Europa onmenselijk met migranten wordt omgesprongen, dan is dat te begrijpen en te waarderen, maar als het in de opera voor grote problemen zorgt zou een andere oplossing wenselijk zijn. Nu blijven belangrijke passages uit de 3<sup>e</sup> akte letterlijk uit het zicht - de korte aria van de lantaarnopsteker en de trieste vrouwen die een voor een opkomen om aan boord te gaan. Alleen Des Grieux en Lescaut, later met de scheepskapitein, staan voor de kooi en in het zicht van het publiek.



Bij een opera horen de stemmen van de zangers en de muziek van het orkest op 1 te staan. De zangers verdienen niets dan lof. Matteo Lippi als Des Grieux heeft een mooie stem en het juiste timbre voor een Puccini tenor. Ghiulnara Raileanu, die Manon vertolkt, zong een prachtige slotaria in de woestijn. Ze is nog jong en de aria's die Puccini voor Manon schreef vragen eigenlijk een sopraan die wat ouder en ervarener is. Doch alle lof voor de Moldavische zangeres. Domen Krizaj als Lescaut heeft – ook gehoord het applaus van de toeschouwers – de mooiste stem en het meeste acteertalent. Jammer genoeg was het volume van het orkest overheersend. Samen met de opzet van het toneel van de 1<sup>e</sup> akte was dat de reden dat in die 1<sup>e</sup> akte de zangers slecht te horen waren en het verhaal moeilijk te volgen was. Gelukkig was het euvel in de volgende aktes verholpen, maar het blijft jammer, want het is een dappere produktie met een nieuwe kijk op enkele facetten van deze opera.

### **Così fan Tutte**

De zaterdagavond ervoor stond Mozart op het programma. Een nieuwe produktie van Così fan tutte, die 30 september 2025 in première was gegaan. Regisseuse Mariame Clément hanteert volgens de inleiding op de opera de techniek van de raamvertelling. Je zou haar inscenering die begint met de huwelijksceremonie van beide paren als het begin van een raamvertelling kunnen zien, maar in het

vervolg wordt toch alleen het liefdesbedrog geëtaleerd met Fiordiligi nog steeds in (gedeeltelijk) bruidstoilet. Het toneelbeeld bestaat uit twee ruimten van gelijke grootte, verbonden door het begin van een gang (of de ingang van een lift) met aan beide zijden klapdeuren naar de andere ruimte. De regie draaide voortdurend één ruimte weg en dan weer terug. Men zou verwachten dat iedere ruimte consequent gebruikt zou worden voor één aspect van de handeling, maar daarvan was geen sprake. De vier hoofdrolspelers switchten voortdurend van rechts naar links en weer terug. Gelukkig werden de rollen van de dames en hun verloofden prima vertolkt.



De nog jonge zangers toonden hun klasse in de aria's en ensembles en ze werden na afloop door het enthousiaste publiek terecht op een ovationeel applaus onthaald. En dat terwijl de dirigent het hen met zijn voortdurend hoge tempo en bij vlagen te hard spelend orkest niet makkelijk maakte. Dat de handeling naar de tegenwoordige tijd was verplaatst kan worden gebillijkt. Zeker als men weet dat de opera na de première in 1790 slechts enkele malen werd herhaald en de publieke opinie in 18<sup>e</sup>, 19<sup>e</sup> en begin 20<sup>e</sup> eeuw het onderwerp van de opera ordinair en vulgair vond. Dit leidde tot slechts incidentele uitvoeringen; pas na WO2 werd de opera in het standaard repertoire opgenomen.

### **Giulio Cesare in Egypte**

Tijdens de avond van de eerste reisdag, de busreis naar Frankfurt, konden de deelnemers van de Operaclub gelijk vol aan de bak: een barokopera van 3½ uur, met pauzes een uur langer. Het was de moeite echter dubbel en dwars waard. De muziek van Händel heeft zich in de loop van de 3 eeuwen ruimschoots bewezen en de uitvoerenden maakten er een spectaculaire avond van. De enscenering van Nadja Löschky en het decor van Etienne Fluss waren van een tijdloze eenvoud, waarin niets afleidde van de vloed van fraaie da capo aria's die Händel over ons uitstortte. Yuriy Mynenko – Giulio Cesare - had even nodig om op temperatuur te komen, maar hij had 8 aria's en werd met elke aria beter. Kateryna Kasper was vanaf de eerste inzet bij haar 8 aria's in topvorm. Maar het geldt in feite voor de gehele cast. Toch even Lawrence Zazzo noemen. Hij vertolkte hier de rol van Tolomeo en deed dat niet alleen geweldig met zijn prachtige countertenor stem maar acteerde zijn rol fabuleus. Hem waren nu maar 3 aria's toebedeeld terwijl Zazzo normaal gesproken de hoofdrol zingt. In Amsterdam deed hij dat door ziekte van andere zangers eens 3 avonden achter elkaar! Zoals gezegd, het was een lange avond, ook omdat bij deze productie alle aria's werden gezongen, ook die van Nireno, die meestal om tijd te besparen wordt geschrapt. Verder viel op dat bij het slotkoor, dat door

alle 8 solisten, ook de 2 die in de 3<sup>e</sup> akte het leven hebben gelaten, dient te worden gezongen – Händel had in Londen geen koor tot zijn beschikking – hier door een opname van het Frankfurter operakoor werd uitgevoerd, samen met de 6 nog levende zangers. Een kwartier durend applaus was de terechte beloning van deze fraaie uitvoering. De deelnemers van de operaclub hadden heel wat te bespreken, terug in het hotel onder het genot van een drankje.



Door het drukke operaprogramma was er niet veel tijd om Frankfurt te leren kennen. Het moest komen van de zaterdag ochtend en middag en op zondag tussen 10 en 2 uur. Annekarien had voor beide dagdelen een programmavoorstel gedaan. Veel deelnemers aan de reis hadden aangegeven mee te doen en zo gingen we zaterdag met de bus (de enige keer dat chauffeur Ivo ons ten dienste kon staan) naar het **Hindemith Kabinett**. De componist woonde in de jaren 1920 enige tijd in de Kuhhirtenturm, een restant van de stadsmuren van het oude Frankfurt. De toren ligt niet in Frankfurt zelf, maar aan de andere zijde van de Main in het stadsdeel Sachsenhausen (heeft niets te maken met het concentratiekamp van die naam). Hij liet de toren verbouwen zodat er in gewoond kon worden, maar de kamers bleven aan de krappe kant. We kregen een rondleiding van Frau Schader, directrice van de Hindemith Stiftung, die Hindemiths leven en werken alle aandacht gaf.

Daarna ging het programma door in het **Städel Museum**. Dit grootste museum van Frankfurt heeft een prachtige collectie kunstwerken uit vrijwel elke periode van de geschiedenis.

Maar speciaal de aandacht waard was de tentoonstelling over Carl Schuch, een 19<sup>e</sup> eeuwse schilder uit het Duitse taalgebied. Hij is geboren in Wenen, maar heeft het grootste deel van zijn werkzame leven buiten Oostenrijk doorgebracht. Hij was financieel onafhankelijk en verkocht in zijn leven slechts één schilderij. Slechts weinigen zullen van hem gehoord hebben, maar de tentoonstelling toonde dat dat ten onrechte is. Fraai werk, meest landschappen, konden we aanschouwen. Als er in Nederland eens een expositie van hem komt is dat een aanrader.



Iedereen uit de OCN-groep heeft het 'oude' stadsdeel van Frankfurt bekeken. Ons hotel lag vrijwel naast de oude stad. Oude staat wel tussen aanhalingstekens, want tussen 2006 en 2016 is het oude centrum herbouwd in de stijl van de 16/17<sup>e</sup> eeuw. De nieuwbouw van na WO2 moest hiervoor plaats maken. De markt met de vakwerkhuisen zien er (te) mooi uit. Alles is wel erg symmetrisch. Maar het heeft wel sfeer. Sommige deelnemers zijn naar het Goethe Haus geweest, het huis waar Goethe is geboren en zelf lange tijd heeft gewoond. Ook dit huis is in WO2 zwaar beschadigd maar weer in oude luister hersteld.

Op **zondag** ging de groep naar de Main om een korte boottocht te maken.



Door de Frankfurter marathon waren grote delen van Frankfurt voor ieder verkeer ontoegankelijk en konden we geen gebruik maken van Ivo's bus. Maar vanaf de boot kreeg je een prachtig zicht op de skyline van Frankfurt, ook wel Mainhattan genoemd. De stad heeft in ieder geval de meeste wolkenkrabbers van Duitsland. Na de boottocht maakten een wandeling door de oude stad en het nuttigen van koffie en gebak de beschikbare tijd vol. Tijd om je klaar te maken voor de matinee.

**Maandagochtend** vroeg opstaan, want om kwart over 9 stond Ivo klaar om ons weer naar huis te brengen. Via Moers, iedereen wel bekend, kwam de bus rond 4 uur in Eindhoven en om 5 uur in Tilburg aan. Tijdens de reis bedankte de reisleader van de dag de chauffeur. Hij bracht ons stipt op tijd en vooral geheel veilig op de plaatsen van bestemming. Daarmee was de meerdaagse reis ten einde.